

urbanisierung erkennbar. Generell dominierten jedoch auch hier infolge der staatlichen Wirtschafts- und Wohnungsbaupolitik Urbanisierungsprozesse.

Nach der Wende veränderte sich die frühere Situation grundsätzlich. Dekonzentrationsprozesse – vor allem in Form einer ausgeprägten Stadt-Umland-Wanderung – traten in den Vordergrund. Die Wohnsuburbanisierung ist gegenwärtig in allen großstädtischen Räumen Ungarns, sogar im Umland einiger kleinerer Städte zu beobachten. Die Dimension und Intensität dieses Prozesses ist regional sehr differenziert, besonders tritt der hauptstädtische Verdichtungsraum hervor. So verminderte sich die Bevölkerungsanzahl von Budapest (1990: 2 Mio. Einwohner) von 1990–1996 um 130.000 Personen, ca. 40 Prozent davon infolge der Wohnsuburbanisierung. Nicht alle Gemeinden des Verdichtungsraumes konnten davon gleichermaßen profitieren. Ein Teil der Ortschaften wurde aufgewertet, andere hingegen nur in kleinerem Maße oder überhaupt nicht. Es entstand eine deutliche räumliche Differenzierung innerhalb der suburbanen Zone: während die Wohnsuburbanisierung in westlichen und nördlichen Teilen (Hügelland) sehr prägnant ist, tritt sie im südöstlichen Gebiet (Flachland) nur sporadisch auf.

Ein wesentliches Merkmal der Wohnsuburbanisierung in Ungarn ist die soziale Differenzierung der Stadt-Umland-Wanderer. Einerseits sind es klassische Suburbaniten wie im westlichen Europa: Laut einer Bewohnerbefragung in mehreren Vororten von Budapest war der Anteil der Hochschulabsolventen 44,1% – 86,6% dieser Haushalte hatte einen Personenwagen, ein Drittel sogar zwei. Andererseits ziehen aus den Städten auch ärmere Leute ins Umland, da sie die wachsenden Kosten des städtischen Lebens nicht länger bezahlen können: sie siedeln in weniger attraktiven Gemeinden der suburbanen Zone.

Übersetzt von Z. DÖVÉNYI

Veress M. 1998. Általános természeti földrajz. C. könyvről Savaria, Szombathely 478 p.

Nehéz munkára vállalkozott a VERESS Márton, amikor általános természetföldrajzi előadást könyvbe foglalta, elsősorban a főiskolai hallgatók számára. Belelapozva a vaskos műbe, először is a gazdag illusztrációs anyag, a használatot segítő név és tárgymutató, valamint a jó tagolás a szembetűnő.

Az általános természeti földrajz, mint önálló tudomány nem létezik, hanem összegyűjt számos a természetföldrajz tárgykörébe tartozó tudományt. Épp ezért nagyon méltánylandó a szerző könyvének mértéktartásra intő alcíme: „Fejezetek az általános természeti földrajzból”. A természetföldrajznak nagyon sok „világa”, olvasata van, nagyon sokan találunk benne feladatot. Ebben a munkában egy olyan válogatást kapunk, amely főként a klasszikus tárgyalásmódba sorolható természetföldrajzi ismereteket tartalmaz. Úgy vélem nagyon jellemző, hogy milyen nagy fejezetekre terjed ki a válogatás. Nos a mű fele (240 oldal) a belső erők földrajzával kapcsolatos kérdésköröket érint. Ezek fontos információk, de úgy érzem, hogy igazán csak a 2.2 és a 3. fejezet (Folyamatok és jelenségek a litoszférában, ill. Kéregtípusok) sikerült igazán földrajzosra. A többi általános földtani ismereteket nyújt (pl. Litoszféra elmozdulásai, A litoszféra fejlődésének elméletei). Sokan ezeket a kérdéseket is a természetföldrajzba és nem az általános földtanba vélik illeszthetőnek. Azt gondolom, hogy akkor járunk el helyesen, ha azt elemezzük, hogy a kérdéskör milyen nézőpontú, célú feldolgozásával találkozunk. Ha a cél természetföldrajzi, akkor méltán tekinthetjük ezen fejezetrészeket is a természetföldrajz tankönyvbe illőnek.

Ezekre a kételyekre nagyon világos választ kaphatunk, ha elolvassuk a fogalmak meghatározását. Hasonló szemmel tekintettem át a Földrajzi burok fejlődéstörténete (172–240. old.) című fejezetet is. A gondom itt sem a szakszerűen megírt szöveggel van, hanem a tárgyalás nézőpontjával. Földrajzos szemmel a földrajzi burok fejlődését természetesen tárgyalni kell, s lehet támaszkodni MOLNÁR B. és BÁLDI T. ábráira is, de mindenképp célszerű lett volna egy olyan fejezet rész beiktatása, amely eligazít a szférák között, tisztázza azok kapcsolódásait. Annál is inkább, mert a további tanulmányok során a hallgatók a szférák rendszereit fogják tanulni (atmoszférikus, denudációs, ökológiai rendszerek).

A következő nagyobb egysége mintegy 120 oldalnyi terjedelemben épp a denudációs rendszerrel foglalkozik. A geomorfológiai ismeretek összefoglalója nagyrészt a magyar nyelven elérhető irodalom alapján készült. Néhol nem a legkorszerűbb álláspontok kerültek a könyvbe pl. a vízfolyások szakaszjellege nagyrészt a CHOLNOKY-féle beosztáson nyugszik. A fejezet részek közül a deráziós és a glaciális formák és folyamatok részletesebben, a többiek áttekintő jelleggel kidolgozottak. A tárgyalás során a hangsúly inkább a folyamatokon, mint a formákon van. 50 oldal terjedelemben foglalja össze a kőzetmorfológia legfőbb kérdéseit. Ezen belül a mészkő kasztosodása legrészletesebben és igényesen kidolgozott. A kötetet nyúlfarknyi terjedelmű (15 oldal) klimatikus geomorfológiai összefoglaló zárja.

Az olvasónak öhatatlanul eszébe jut a természeti földrajz, természetföldrajz vita. Nem szeretnék ezzel most ehelyütt sokat foglalkozni, de ebben a részben hiányzik az ember és az élővilág, ez a természettudományi részekre koncentráló természetföldrajzi munka. Ezzel nem kritizálni szeretnék, csak mint tényt állapítom meg. Nagyon fontosnak tartom ugyanis, hogy időről-időre le kell jegyezni azokat az ismereteket, amelyekkel a tudományunk gyarapszik és amelyeket célszerűnek látszik az oktatásba is bevonni. Annak eldöntése, hogy mi érett már meg erre persze nem egyszerű kérdés. A könyv legnagyobb erényének azt tekintem, hogy vállalkozott ilyen feladatra.

Összefoglalásként: azt gondolom örülnünk kell annak, hogy a természetföldrajz klasszikus ismerete újabb magyar nyelvű művel gazdagodott, s azt a hallgatók széles köre forgathatja haszonnal.